

**MLADI PROTIV PREDRASUDA: KAKO PROJEKTI SVOJA I LEAD-
Online GRADE INKLUZIVNIJU MEDIJSKU KULTURU**

Youth Against Prejudice: How the SVOJA and LEAD-Online Projects
Build a More Inclusive Media Culture

Anita Tufekčić

OŠ „Antun i Stjepan Radić“ Gunja
ariana200@gmail.com

Biljana Krnjajić

OŠ Siniše Glavaševića Vukovar
biljana.krnjajic@gmail.com

UDK / UDC **316.647.8-053.66**
316.774-053.66

Stručni rad / Professional paper

Primljeno/ Received: 30.11.2025.

BROJ
BIBLIOGRAFSKE
JEDINICE

541

Sažetak

Cilj. Ovaj rad ima za cilj prikazati i analizirati načine na koje projekti **SVOJA** i **LEAD-Online** pridonose razvoju medijske pismenosti i kritičkog mišljenja mladih te osvještavanju problema rodnih stereotipa, predrasuda i govora mržnje u digitalnom okruženju. Rad je usmjeren na razumijevanje pedagoških i komunikacijskih pristupa koji se primjenjuju u navedenim projektima, s posebnim naglaskom na njihovu ulogu u stvaranju sigurnijeg i inkluzivnijeg digitalnog prostora za mlade.

Dizajn. Rad je koncipiran kao **stručni prikaz i analitička refleksija projektnih aktivnosti**, temeljen na analizi projektne dokumentacije, edukativnih materijala, priručnika za edukatore i opisa provedenih radionica. Analiziraju se metodološki i pedagoški pristupi korišteni u projektima SVOJA i LEAD-Online, uključujući interaktivne radionice, participativne metode rada, digitalne alate i edukativne kampanje. Poseban naglasak stavljen je na pristupe usmjerene razvoju kritičkog odnosa prema medijskim sadržajima te prepoznavanju diskriminatornih obrazaca i govora mržnje u digitalnim medijima. Rad ne uključuje empirijsko istraživanje niti formalnu evaluaciju učinaka projekata.

Rezultati. Na temelju analize projektnih materijala i iskustava iz prakse, rad ukazuje na potencijal projekata SVOJA i LEAD-Online u osnaživanju mladih za kritičko promišljanje digitalnih sadržaja, prepoznavanje rodnih stereotipa i razumijevanje mehanizama širenja

govora mržnje. Posebna se pažnja posvećuje načinima na koje edukativne aktivnosti potiču refleksiju, dijalog i odgovorno digitalno ponašanje, osobito u radu s djevojčicama i mladim ženama. Naglašava se i važnost stvaranja sigurnog prostora za raspravu o osjetljivim temama u digitalnom okruženju.

Praktična primjena. Iskustva i modeli rada predstavljeni u projektima SVOJA i LEAD-Online mogu poslužiti kao primjer dobre prakse u radu knjižnica, škola, organizacija civilnog društva i drugih institucija koje se bave obrazovanjem i radom s mladima. Prikazani edukativni pristupi mogu se prilagoditi različitim lokalnim kontekstima i koristiti u razvoju programa medijske i digitalne pismenosti, prevenciji govora mržnje te promicanju ravnopravnosti i odgovornog sudjelovanja u digitalnom prostoru.

Vrijednost rada. Vrijednost rada očituje se u prikazu kako interdisciplinarni i participativni projekti mogu pridonijeti razvoju medijski osviještenih i društveno odgovornih mladih korisnika digitalnih tehnologija. Integriranjem medijske pismenosti, kritičkog mišljenja i tema rodne ravnopravnosti, projekti SVOJA i LEAD-Online pokazuju kako neformalne edukativne inicijative mogu imati važnu ulogu u jačanju inkluzivnih digitalnih zajednica i društvene kohezije.

Ključne riječi: govor mržnje; kritičko mišljenje; medijska pismenost; rodni stereotipi; projekt LEAD-Online; projekt SVOJA

Summary

Objective. The objective of this paper is to present and analyse the ways in which the projects SVOJA and LEAD-Online contribute to the development of media literacy and critical thinking among young people, as well as to raising awareness of issues related to gender stereotypes, prejudice, and hate speech in the digital environment. The paper focuses on understanding the pedagogical and communication approaches applied within these projects, with particular emphasis on their role in creating a safer and more inclusive digital space for young people.

Design. The paper is conceived as a professional overview and analytical reflection on project activities, based on the analysis of project documentation, educational materials, handbooks for educators, and descriptions of implemented workshops. It examines the methodological and pedagogical approaches used in the SVOJA and LEAD-Online projects, including interactive workshops, participatory methods, digital tools, and educational

campaigns. Special attention is given to approaches aimed at fostering a critical attitude towards media content and at recognising discriminatory patterns and hate speech in digital media. The paper does not include empirical research or a formal evaluation of project outcomes.

Results. Based on the analysis of project materials and practical experiences, the paper highlights the potential of the SVOJA and LEAD-Online projects in empowering young people to critically reflect on digital content, recognise gender stereotypes, and understand the mechanisms through which hate speech spreads. Particular emphasis is placed on the ways in which educational activities encourage reflection, dialogue, and responsible digital behaviour, especially in work with girls and young women. The importance of creating a safe space for discussing sensitive topics in the digital environment is also underscored.

Practical implications. The experiences and models of practice presented in the SVOJA and LEAD-Online projects may serve as examples of good practice for libraries, schools, civil society organisations, and other institutions involved in education and youth work. The educational approaches described can be adapted to different local contexts and used in the development of media and digital literacy programmes, the prevention of hate speech, and the promotion of equality and responsible participation in the digital space.

Value of the paper. The value of this paper lies in demonstrating how interdisciplinary and participatory projects can contribute to the development of media-aware and socially responsible young users of digital technologies. By integrating media literacy, critical thinking, and issues of gender equality, the SVOJA and LEAD-Online projects illustrate how non-formal educational initiatives can play an important role in strengthening inclusive digital communities and social cohesion.

Keywords: critical thinking; gender stereotypes; hate speech; media literacy; LEAD-Online project; SVOJA project

1. Uvod – djelovanje projekata SVOJA i LEAD-Online

Digitalno okruženje danas predstavlja jedan od ključnih prostora socijalizacije mladih, u kojem se oblikuju njihovi stavovi, vrijednosti i obrasci ponašanja. Društvene mreže i digitalni mediji nude brojne mogućnosti za komunikaciju, obrazovanje i kreativno izražavanje, ali istodobno otvaraju prostor za pojavu i širenje nerealnih ideala ljepote,

rodnih stereotipa, diskriminatornih narativa i govora mržnje. Mladi, kao najaktivniji korisnici digitalnih platformi, posebno su izloženi takvim sadržajima, koji mogu imati dugoročne posljedice na njihovo mentalno zdravlje, samopouzdanje i osjećaj društvene pripadnosti.

U tom kontekstu, medijska pismenost i kritičko mišljenje prepoznaju se kao ključne kompetencije potrebne za sigurno i odgovorno sudjelovanje u digitalnom društvu. Razumijevanje načina na koji se medijski sadržaji proizvode, prepoznavanje manipulativnih obrazaca i kritičko vrednovanje informacija omogućuju mladima da razviju otpornost prema štetnim digitalnim utjecajima te da aktivno sudjeluju u izgradnji tolerantnih i inkluzivnih online zajednica. Razvoj tih kompetencija ne odvija se isključivo unutar formalnog obrazovnog sustava, već i kroz programe neformalnog učenja u knjižnicama, kulturnim ustanovama i organizacijama civilnog društva.

Upravo u tom prostoru djeluju projekti SVOJA i LEAD-Online, koji predstavljaju primjere dobre prakse u osmišljavanju i provedbi edukativnih programa usmjerenih na osnaživanje mladih kroz razvoj medijske pismenosti i kritičkog mišljenja. Projekt SVOJA usmjeren je na djevojčice i mlade žene te se bavi prepoznavanjem i dekonstrukcijom rodnih stereotipa, nerealnih standarda ljepote i pritisaka prisutnih na društvenim mrežama. Projekt LEAD-Online, s druge strane, ima međunarodni karakter i usmjeren je na jačanje digitalnih i medijskih kompetencija mladih, edukatora i drugih dionika, s posebnim naglaskom na prepoznavanju i suzbijanju govora mržnje i netolerancije u mrežnom prostoru. Edukacijama, radionicama i digitalnim alatima oba projekta pridonose stvaranju sigurnijih, uključivijih i kritički osviještenijih digitalnih zajednica.

Ovaj rad koncipiran je kao **stručni prikaz i analitička refleksija projektnih aktivnosti**, a ne kao empirijsko istraživanje. Njegov je cilj analizirati pedagoške i komunikacijske pristupe primijenjene u projektima SVOJA i LEAD-Online te ukazati na njihove mogućnosti i ograničenja u razvoju medijske pismenosti i kritičkog mišljenja mladih. Poseban naglasak stavlja se na ulogu knjižnica i srodnih kulturnih i obrazovnih ustanova kao prostorâ neformalnog učenja i društvene uključenosti, u kojima se ovakvi programi mogu razvijati, prilagođavati i dugoročno implementirati.

2. Teorijski okvir: medijska pismenost i kritičko mišljenje

Medijska pismenost u suvremenoj teoriji definira se kao skup znanja, vještina i stavova koji omogućuju pojedincima pristup medijskim sadržajima, njihovu analizu, vrednovanje i stvaranje, uz razumijevanje društvenih, kulturnih i ekonomskih konteksta u kojima mediji djeluju. U digitalnom okruženju pojam medijske pismenosti dodatno se proširuje na razumijevanje algoritamskih sustava, ekonomije pažnje, vizualne kulture i komercijalnih praksi koje oblikuju sadržaje na društvenim mrežama (Buckingham, 2003; Hobbs, 2010).

Međunarodne organizacije poput UNESCO-a naglašavaju da je medijska i informacijska pismenost temeljna kompetencija za aktivno građanstvo, demokratsko sudjelovanje i društvenu uključenost u digitalnom dobu. Poseban se naglasak stavlja na osnaživanje mladih za prepoznavanje dezinformacija, stereotipa i govora mržnje te za odgovorno i etično sudjelovanje u *online* komunikaciji (UNESCO, 2021).

Kritičko mišljenje čini sastavni dio medijske pismenosti i odnosi se na sposobnost analitičkog promišljanja informacija, propitivanja izvora i namjera medijskih poruka te sagledavanja sadržaja iz različitih perspektiva. U kontekstu digitalnih medija, kritičko mišljenje omogućuje mladima da prepoznaju manipulativne strategije, komercijalne interese i ideološke poruke koje su često implicitno prisutne u vizualnim i tekstualnim sadržajima. Time se smanjuje rizik nekritičkog prihvaćanja dominantnih narativa, uključujući nerealne ideale ljepote, rodne stereotipe i normalizaciju diskriminatornog govora.

Istraživanja u području obrazovanja i medijskih studija ukazuju na to da se razvoj kritičkog mišljenja kod mladih učinkovitije potiče kroz participativne i iskustvene metode učenja, nego kroz isključivo transmisijski pristup. Programi neformalnog obrazovanja, osobito oni koji se provode u knjižnicama i kulturnim ustanovama, imaju važnu ulogu u stvaranju sigurnog prostora za raspravu, refleksiju i razmjenu iskustava (Buckingham, 2015).

U tom teorijskom okviru moguće je sagledati projekte SVOJA i LEAD-Online kao primjere primjene koncepata medijske pismenosti i kritičkog mišljenja u praksi. Oba projekta polaze od svakodnevnih digitalnih iskustava mladih te kroz edukativne aktivnosti nastoje razviti njihovu sposobnost analize, samorefleksije i odgovornog djelovanja u *online* okruženju. Umjesto normativnog pristupa ili zabrana, naglasak se

stavlja na osnaživanje sudionika i razvoj dugoročne otpornosti na štetne digitalne sadržaje.

3. Projekt SVOJA

Projekt SVOJA (Goethe-Institut Kroatien, 2025.) osmišljen je u suradnji Goethe-Instituta Kroatien i Knjižnice i čitaonice Grada Preloga, uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije te stručnu podršku medijskih pedagoginja Astrid Meckl i Raphaele Müller iz Instituta za medijsku pedagogiju u Münchenu. Projekt je usmjeren na djevojčice i mlade žene u dobi od 10 do 16 godina, a njegov je cilj jačanje svijesti o rodnim i drugim stereotipima prisutnima u digitalnom okruženju te poticanje razvoja samopouzdanja i pozitivne slike o vlastitom tijelu (Goethe-Institut, 2025).

Polazište projekta temelji se na spoznaji da su djevojčice i mlade žene posebno izložene estetskim i društvenim pritiscima na društvenim mrežama, gdje dominiraju idealizirani i često manipulirani prikazi tijela. Projektni pristup stoga naglašava važnost stvaranja sigurnog prostora u kojem sudionice mogu otvoreno razgovarati o vlastitim iskustvima s digitalnim medijima, bez straha od osude ili stigmatizacije (Goethe-Institut, 2025).

Edukativni dio projekta provodi se kroz interaktivne radionice strukturirane u četiri tematske cjeline: „Filtrirana ljepota“, „Pritisak i očekivanja“, „Kako influenceri utječu na nas“ i „Pa što ako nije *online*“. Prema projektnim materijalima, svaka je tema osmišljena tako da povezuje osobna iskustva sudionica s analizom medijskih sadržaja, čime se potiče razvoj kritičkog mišljenja i medijske pismenosti (Goethe-Institut, 2025).

Radionica „Filtrirana ljepota“ usmjerena je na analizu upotrebe filtera i digitalne obrade fotografija te njihova utjecaja na percepciju ljepote i samoprezentacije na društvenim mrežama. Cilj ove teme nije demonizacija tehnologije, već osvještavanje načina na koji filtrirani sadržaji oblikuju nerealne standarde ljepote i utječu na samopouzdanje mladih korisnica (Goethe-Institut, 2025).

Tema „Pritisak i očekivanja“ bavi se razotkrivanjem mehanizama kroz koje mediji i društvene mreže proizvode iluziju savršenog tijela. U projektnim materijalima naglašava se važnost razumijevanja procesa nastanka takvih sadržaja, uključujući profesionalnu stilizaciju, selekciju kadrova i digitalnu obradu, kako bi se smanjila internalizacija nerealnih estetskih normi (Goethe-Institut, 2025).

U sklopu teme „Kako influenceri utječu na nas“ sudionice se upoznaju s različitim vrstama *influencera* i marketinškim strategijama koje koriste, s posebnim naglaskom na sponzorirane sadržaje i prikriveno oglašavanje. Analiza konkretnih primjera omogućuje mladima da razviju kritički odnos prema komercijalnim porukama i donose informiranije odluke kao korisnice digitalnih medija (Goethe-Institut, 2025).

Tema „Pa što ako nije *online*“ usmjerena je na promišljanje privatnosti, digitalnog traga i posljedica dijeljenja osobnih informacija i fotografija na internetu. Projektni materijali ističu važnost razvijanja svijesti o dugoročnim učincima *online* objava te odgovornom odnosu prema vlastitoj i tuđoj privatnosti (Goethe-Institut, 2025).

Prema povratnim informacijama zabilježenima tijekom provedbe radionica i iskustvima voditelja aktivnosti, sudionice su pokazivale veću razinu angažiranosti u raspravama o digitalnim pritiscima, veću spremnost na kritičko propitivanje medijskih sadržaja te osviješteniji odnos prema vlastitoj online prisutnosti (Issuu, 2025). Ipak, važno je naglasiti da projekt nije uključivao formalnu empirijsku evaluaciju učinaka, već se navedeni uvidi temelje na kvalitativnim opažanjima i refleksijama iz prakse.

Projekt SVOJA ima dodatnu vrijednost u kontekstu rada knjižnica i srodnih kulturnih i obrazovnih institucija jer pokazuje kako knjižnice mogu djelovati kao prostori neformalnog učenja, osnaživanja i društvene uključenosti. Priručnik za edukatore, razvijen u sklopu projekta, omogućuje prilagodbu i provedbu sličnih radionica u različitim lokalnim zajednicama, čime se projekt pozicionira kao primjer dobre prakse u području medijske pismenosti, rodne ravnopravnosti i rada s mladima u digitalnom okruženju (Issuu, 2025).

3.1. Izazovi digitalnog okruženja & filtrirana ljepota

Tema „Filtrirana ljepota“ u okviru projekta SVOJA polazi od sveprisutnosti kamera filtera na društvenim mrežama i njihove uloge u oblikovanju suvremenih estetskih normi. Prema projektnim materijalima, filteri su postali standardni dio vizualne komunikacije na platformama poput *Instagrama*, *Snapchata* i *TikToka* te se koriste kako u profesionalnom, tako i u svakodnevnom kontekstu samoprezentacije (Goethe-Institut, 2025). Njihova popularnost proizlazi iz mogućnosti brze i jednostavne vizualne transformacije, čime se stvara privid usklađenosti s dominantnim idealima ljepote.

U edukativnom okviru projekta SVOJA filteri se ne promatraju isključivo kao tehnološki alat, već kao kulturni i medijski fenomen koji sudjeluje u proizvodnji nerealnih i uniformiranih estetskih standarda. Kako ističe (Buckingham, 2015), vizualni mediji imaju snažan normativni učinak jer implicitno definiraju što se smatra poželjnim, prihvatljivim ili „normalnim“. U tom kontekstu, stalna izloženost filtriranim prikazima tijela može dovesti do iskrivljene percepcije vlastitog izgleda i pojačanog osjećaja nezadovoljstva, osobito kod mladih korisnica društvenih mreža.

Projektne materijali upozoravaju i na fenomen tzv. „Snapchat dismorfije“, koji se odnosi na rastuću želju pojedinaca da svoj stvarni izgled prilagode vlastitim digitalno filtriranim verzijama (Goethe-Institut, 2025). Iako projekt ne provodi kliničku evaluaciju ovog fenomena, tema se koristi kao polazište za raspravu o granicama između digitalne igre identitetom i negativnog utjecaja na samopouzdanje i mentalno zdravlje. Takav pristup omogućuje sudionicama da kritički sagledaju razliku između medijski konstruirane slike i stvarnosti, bez nametanja normativnih zaključaka.

Poseban naglasak u projektu stavlja se na razumijevanje društvenih i kulturnih implikacija filtrirane ljepote. Filteri često reproduciraju dominantne zapadnjačke estetske ideale – svijetlu put, simetrične crte lica i mladolik izgled – čime se marginaliziraju različiti tipovi tijela i kulturne raznolikosti. Kako ističu (Hobbs i Jensen, 2009), razvoj medijske pismenosti podrazumijeva osvještavanje takvih obrazaca i njihova utjecaja na identitet i samopoimanje mladih.

Pedagoška vrijednost teme „Filtrirana ljepota“ u projektu SVOJA očituje se u povezivanju teorijskih uvida s osobnim iskustvima sudionica. Umjesto apstraktnih objašnjenja, radionice potiču refleksiju o vlastitim digitalnim praksama, uspoređivanju s drugima i emocionalnim reakcijama na vizualne sadržaje. Prema opažanjima voditelja radionica, takav iskustveni pristup olakšava razvoj kritičkog mišljenja i smanjuje nekritičko prihvaćanje nametnutih estetskih normi (Issuu, 2025).

U širem kontekstu, tema filtrirane ljepote potvrđuje važnost edukativnih programa koji se bave vizualnom pismenošću i tijelopozitivnim pristupima u digitalnom okruženju. Iako projekt SVOJA ne nudi univerzalna rješenja, on pokazuje kako knjižnice i druge kulturne ustanove mogu kroz strukturirane radionice otvoriti prostor za dijalog, osvještavanje i osnaživanje mladih u suočavanju s estetskim pritiscima suvremenih medija.

3.2. Kako poticati pozitivan stav prema vlastitom tijelu?

Tema „Pritisak i očekivanja“ u okviru projekta SVOJA usmjerena je na kritičko promišljanje načina na koji se u digitalnim medijima konstruiraju i normaliziraju nerealni ideali tijela. Projektni materijali polaze od činjenice da su mladi, osobito djevojčice i djevojke, kontinuirano izloženi vizualnim sadržajima koji prikazuju prividno savršena tijela, često predstavljena kao standard uspjeha, sreće i društvene prihvaćenosti (Goethe-Institut, 2025).

U pedagoškom pristupu projekta naglasak nije na normativnim porukama o izgledu, već na razotkrivanju mehanizama proizvodnje takvih slika. Sudionice se upoznaju s procesima profesionalne šminke, stilizacije, odabira kadrova, osvjetljenja i digitalne obrade fotografija, čime se idealizirani prikazi tijela smještaju u kontekst medijske konstrukcije, a ne objektivne stvarnosti. Kako ističe Buckingham (2003), razumijevanje načina na koji se medijski sadržaji proizvode ključno je za razvoj kritičkog odnosa prema njihovim porukama.

Projektni materijali upozoravaju da kontinuirana izloženost nerealnim idealima ljepote može imati negativne posljedice na samopoimanje i mentalno zdravlje mladih, uključujući nezadovoljstvo vlastitim izgledom, smanjeno samopouzdanje i pojačan osjećaj pritiska da se prilagode dominantnim normama (Goethe-Institut, 2025). U tom kontekstu, korištenje filtera i aplikacija za uljepšavanje dodatno pojačava iluziju savršenstva i zamagljuje granicu između stvarnog i digitalno konstruiranog tijela.

Pedagoška vrijednost teme „Pritisak i očekivanja“ očituje se u poticanju samorefleksije i otvorenog razgovora o osobnim iskustvima sudionica. Umjesto usporedbe s idealima, naglasak se stavlja na osvještavanje individualnih razlika, prihvaćanje vlastita tijela i razvoj unutarnjih izvora samopouzdanja. Takav pristup u skladu je s teorijama medijske pismenosti koje naglašavaju važnost povezivanja kritičke analize medijskih sadržaja s razvojem identiteta i emocionalne otpornosti mladih (Hobbs, 2010).

U okviru radionica raspravlja se i o suvremenim digitalnim inicijativama koje nastoje suprotstaviti dominantnim estetskim normama, poput pokreta #NoFilter i #BodyPositivity. Ovi se primjeri koriste kao polazište za analizu potencijala, ali i ograničenja alternativnih narativa o tijelu u digitalnom prostoru, čime se izbjegava pojednostavljeno slavljenje pozitivnih trendova bez kritičkog odmaka (Issuu, 2025).

U kontekstu rada knjižnica i srodnih ustanova, tema „Pritisak i očekivanja“ pokazuje kako se kroz strukturirane edukativne aktivnosti može poticati razvoj vizualne i medijske pismenosti te osnaživati mlade za kritičko suočavanje s društvenim i medijskim pritiscima. Iako projekt SVOJA ne nudi univerzalna rješenja za problem tjelesnog nezadovoljstva, on pruža vrijedan okvir za dijalog, osvještavanje i razvoj dugoročnijih strategija otpornosti u digitalnom okruženju.

3.3. U mreži – Kako *influenceri* utječu na nas?

Tema utjecaja *influencera* u projektu SVOJA polazi od činjenice da su *influenceri* postali jedan od dominantnih izvora informacija, identifikacije i uzora za mlade korisnike društvenih mreža. Projektni materijali ističu da *influenceri* ne oblikuju samo potrošačke navike, već i stavove o tijelu, uspjehu, zdravlju i društveno poželjnim vrijednostima, često kroz privid neformalnosti i bliskosti s publikom (Goethe-Institut, 2025).

U okviru projekta SVOJA *influenceri* se ne promatraju isključivo kao negativan fenomen, već kao sastavni dio suvremenog digitalnog ekosustava koji zahtijeva kritičko razumijevanje. Kako ističe Hobbs (2010), razvoj medijske pismenosti podrazumijeva sposobnost prepoznavanja izvora moći i utjecaja u medijskom prostoru, uključujući nove oblike digitalnog autoriteta koji se temelje na vidljivosti, popularnosti i emocionalnoj povezanosti s publikom.

Radionice unutar teme „U mreži – kako *influenceri* utječu na nas?“ usmjerene su na analizu različitih strategija koje *influenceri* koriste u komunikaciji sa svojim pratiteljima, s posebnim naglaskom na sponzorirane sadržaje, prikriveno oglašavanje i izgradnju povjerenja. Sudionice se potiču na prepoznavanje komercijalnih interesa koji stoje iza naizgled spontanih preporuka, čime se razvija sposobnost kritičkog vrjednovanja poruka koje primaju (Goethe-Institut, 2025).

Projektni pristup naglašava da utjecaj *influencera* nije jednoznačan, već kontekstualan. Dok pojedini *influenceri* promoviraju nerealne estetske standarde i potrošački način života, drugi mogu poticati pozitivne vrijednosti poput prihvaćanja različitosti, brige za mentalno zdravlje i društvene odgovornosti. U tom smislu, cilj radionica nije demonizacija *influencera*, već razvoj sposobnosti razlikovanja sadržaja temeljenih na autentičnim vrijednostima od onih koji prvenstveno služe komercijalnim interesima (Issuu, 2025).

Pedagoška vrijednost ove teme očituje se u povezivanju analize medijskih sadržaja s osobnim iskustvima sudionica. Rasprave o *influencerima* koje prate omogućuju mladima da preispitaju vlastite digitalne navike, motive praćenja određenih profila i emocionalne reakcije na usporedbe s idealiziranim prikazima života. Takav reflektivni pristup u skladu je s teorijskim pristupima medijskoj pismenosti koji naglašavaju važnost aktivne interpretacije, a ne pasivnog konzumiranja sadržaja (Buckingham, 2015).

U kontekstu rada knjižnica i neformalnih obrazovnih programa, tema utjecaja *influencera* pokazuje kako se aktualni digitalni fenomeni mogu koristiti kao polazište za razvoj kritičkog mišljenja i etičkog promišljanja. Projekt SVOJA na taj način pridonosi osnaživanju mladih za odgovorno sudjelovanje u digitalnom prostoru, bez nametanja normativnih zaključaka, ali uz jasno osvještavanje mehanizama moći i utjecaja koji oblikuju *online* komunikaciju.

3.4. Pa što ako nije *online*? – Promišljanje o dijeljenju sadržaja na internetu

Tema „Pa što ako nije *online*?“ u projektu SVOJA usmjerena je na razvoj svijesti o privatnosti, digitalnom tragu i dugoročnim posljedicama dijeljenja sadržaja na internetu. Projektni materijali polaze od pretpostavke da mladi često percipiraju online prostor kao privremen i neformalan, pri čemu se zanemaruje činjenica da digitalni sadržaji mogu imati trajne posljedice za osobnu sigurnost, reputaciju i međuljudske odnose (Goethe-Institut, 2025).

U okviru projekta naglasak nije na zabrani dijeljenja sadržaja, već na poticanju promišljenog i odgovornog donošenja odluka u digitalnom okruženju. Sudionice se potiču na analizu vlastitih digitalnih navika, uključujući razloge zbog kojih dijele osobne informacije, fotografije i iskustva na društvenim mrežama. Ovakav pristup u skladu je s konceptima medijske pismenosti koji naglašavaju aktivnu ulogu korisnika u oblikovanju vlastite digitalne prisutnosti, umjesto pasivnog prihvaćanja tehnoloških praksi (Hobbs, 2010).

Projektni materijali posebno ističu pojam digitalnog traga, odnosno činjenicu da objavljeni sadržaji mogu ostati dostupni i izvan izvorne namjene i publike. Kroz raspravu o stvarnim i hipotetskim primjerima, sudionice se upoznaju s mogućim rizicima dijeljenja osobnih informacija, uključujući zloupotrebu podataka, krađu identiteta i različite oblike *online* nasilja (Goethe-Institut, 2025). Takav iskustveni pristup omogućuje povezivanje

apstraktnih pojmova privatnosti s konkretnim situacijama iz svakodnevnog digitalnog života.

Poseban naglasak stavlja se i na etičku dimenziju dijeljenja sadržaja, osobito u kontekstu objavljivanja fotografija i informacija o drugim osobama. Sudionice se potiču na promišljanje granica između javnog i privatnog te na razumijevanje odgovornosti koju dijeljenje sadržaja nosi, ne samo za vlastitu sigurnost, već i za privatnost drugih. Kako ističe Buckingham (2015), razvoj medijske pismenosti uključuje i etičko promišljanje o posljedicama medijskih praksi, a ne samo tehničko znanje o korištenju digitalnih alata.

U okviru radionica, razmatraju se i primjeri javnih osoba i *influencera* koji svjesno postavljaju granice u dijeljenju osobnih informacija, što se koristi kao polazište za raspravu o mogućnostima odgovornog sudjelovanja u digitalnom prostoru. Istodobno se naglašava da pozitivni primjeri ne mogu u potpunosti ukloniti strukturne rizike digitalnih platformi, poput komercijalnog prikupljanja podataka i algoritamskog širenja sadržaja, što predstavlja dodatni izazov za mlade korisnike (Issuu, 2025).

Pedagoška vrijednost teme „Pa što ako nije *online*?“ očituje se u poticanju dugoročnog promišljanja o digitalnom identitetu i granicama samoprezentacije. U kontekstu rada knjižnica i neformalnih obrazovnih programa, ova tema pokazuje kako se kroz strukturirane rasprave može razvijati odgovorno digitalno ponašanje i jačati svijest o privatnosti, bez zastrašivanja ili moraliziranja. Iako projekt SVOJA ne nudi univerzalna rješenja za složena pitanja digitalne sigurnosti, on pruža važan okvir za osvještavanje, dijalog i razvoj kritičkog odnosa prema dijeljenju sadržaja u *online* okruženju.

4. Projekt LEAD-Online

Za razliku od lokalno usmjerenog projekta SVOJA, projekt LEAD-Online ima međunarodni karakter i provodi se u sedam europskih zemalja: Austriji, Bugarskoj, Cipru, Hrvatskoj, Italiji, Grčkoj i Rumunjskoj. Projekt je usmjeren na jačanje digitalne i medijske pismenosti mladih, nastavnika, medijskih djelatnika i aktivista, s posebnim naglaskom na prepoznavanje i suzbijanje govora mržnje te drugih oblika netolerancije i diskriminacije u *online* okruženju (LEAD-Online, 2025).

Polazište projekta temelji se na pretpostavci da govor mržnje u digitalnom prostoru ne proizlazi isključivo iz individualnih stavova, već i iz strukturnih obilježja digitalnih platformi, poput algoritamskog širenja sadržaja, anonimnosti i normalizacije

agresivnog diskursa. U tom kontekstu, LEAD-Online kombinira edukativne programe, participativne metode učenja i digitalne alate kako bi potaknuo razvoj kritičkog mišljenja i odgovornog digitalnog ponašanja među mladima (Lead Online, 2025).

Jedan od ključnih ciljeva projekta jest razvoj sposobnosti kritičkog vrjednovanja informacija i medijskih poruka. Kroz edukativne aktivnosti sudionici se potiču na to da analiziraju sadržaje s kojima se susreću na internetu, prepoznaju manipulativne strategije i razumiju mehanizme širenja govora mržnje. Ovakav pristup u skladu je s teorijskim okvirima medijske pismenosti koji naglašavaju aktivnu ulogu korisnika u tumačenju i oblikovanju digitalnog diskursa, umjesto pasivnog konzumiranja sadržaja (Hobbs, 2010). Središnji edukativni alat projekta LEAD-Online jest interaktivna *online* igra Hate Out!, namijenjena srednjoškolcima u dobi od 14 do 19 godina. Igra je osmišljena kao simulacijsko okruženje u kojem sudionici preuzimaju ulogu „graditelja zajednice“ te se kroz devet različitih scenarija suočavaju s pojavama govora mržnje, uključujući etničku i vjersku netrpeljivost, *body shaming* i homofobiju (Lead Online, 2025). Svaka odluka koju igrač donese, utječe na razvoj situacije, dok povratne informacije omogućuju razumijevanje posljedica različitih strategija reagiranja.

Pedagoška vrijednost igre „Hate Out!“ leži u primjeni iskustvenog učenja, koje omogućuje sudionicima da kroz simulaciju razvijaju empatiju, etičko promišljanje i vještine konstruktivnog reagiranja. Umjesto frontalnog poučavanja, igra potiče refleksiju i raspravu, čime se teorijski koncepti medijske pismenosti i građanske odgovornosti povezuju s konkretnim digitalnim situacijama. Prema projektnim materijalima, ovakav pristup pokazao se osobito prikladnim za rad s mladima jer omogućuje aktivno sudjelovanje i emocionalno uključivanje u proces učenja (Lead Online, 2025).

Važan segment projekta čini i priručnik za edukatore, koji nudi metodološke smjernice za korištenje igre i pratećih edukativnih materijala u formalnom i neformalnom obrazovanju. Time se LEAD-Online pozicionira kao fleksibilan alat koji se može primijeniti u različitim kontekstima, uključujući škole, knjižnice i organizacije civilnog društva. Istodobno, projekt se suočava s izazovima karakterističnima za međunarodne inicijative, poput potrebe prilagodbe sadržaja različitim kulturnim i obrazovnim okruženjima te osiguravanja dugoročne održivosti nakon završetka projektnog financiranja.

U kontekstu rada knjižnica i srodnih ustanova, projekt LEAD-Online pokazuje kako digitalni alati i participativni edukativni modeli mogu pridonijeti razvoju medijske

pismenosti, kritičkog mišljenja i društvene odgovornosti mladih. Iako projekt ne nudi jednostavna rješenja za složeni problem govora mržnje, on pruža vrijedan okvir za edukaciju, dijalog i osnaživanje korisnika u suočavanju s izazovima digitalnog javnog prostora.

5. Zaključak

Projekti SVOJA i LEAD-Online predstavljaju primjere kako se kroz neformalne edukativne programe može sustavno pristupiti razvoju medijske pismenosti, kritičkog mišljenja i društvene odgovornosti mladih u digitalnom okruženju. Analiza njihovih aktivnosti pokazuje da se aktualni izazovi digitalne kulture, poput rodni stereotipa, estetskih pritisaka i govora mržnje mogu obrađivati kroz participativne i refleksivne pedagoške pristupe koji polaze od svakodnevnih iskustava mladih korisnika.

Iako se projekti razlikuju po opsegu, ciljanim skupinama i geografskom doseg, zajednički im je fokus na osnaživanju sudionika za kritičko promišljanje digitalnih sadržaja i odgovorno sudjelovanje u *online* zajednicama. Projekt SVOJA posebno se ističe radom s djevojkama i mladim ženama te stvaranjem sigurnog prostora za raspravu o tijelu, identitetu i samoprezentaciji, dok projekt LEAD-Online nudi međunarodni okvir i digitalne alate za suočavanje s govorom mržnje i netolerancijom.

Važno je naglasiti da ovaj rad ne donosi empirijsku evaluaciju učinaka projekata, već stručni prikaz i analitičku refleksiju njihove provedbe. Stoga se zaključci temelje na projektnim materijalima, opažanjima iz prakse i relevantnim teorijskim uvidima, što predstavlja i jedno od ograničenja rada. Dugoročan učinak ovakvih inicijativa ovisi o kontinuiranoj institucionalnoj podršci, dostupnosti educiranih voditelja te mogućnosti prilagodbe programa različitim lokalnim i kulturnim kontekstima.

Unatoč navedenim ograničenjima, iskustva projekta SVOJA i LEAD-Online ukazuju na značajan potencijal knjižnica i srodnih kulturnih i obrazovnih ustanova kao prostora neformalnog učenja i društvene uključenosti. Integriranjem tema medijske pismenosti, rodne ravnopravnosti i borbe protiv govora mržnje, ovakvi projekti mogu pridonijeti razvoju osvještenijih, otpornijih i odgovornijih digitalnih zajednica.

Ulaganje u programe usmjerene na razvoj kritičkog odnosa prema medijima i digitalnom okruženju predstavlja važan preduvjet za dugoročno jačanje demokratskih vrijednosti, tolerancije i međusobnog poštovanja. Rad pokazuje da interdisciplinarni i

participativni pristupi, kakvi su primijenjeni u projektima SVOJA i LEAD-Online, mogu poslužiti kao vrijedan temelj za daljnji razvoj održivih edukativnih modela u području medijske pismenosti i rada s mladima.

Literatura

Buckingham, D. 2003. *Media education: Literacy, learning and contemporary culture*. Polity Press.

Buckingham, D. 2015. *The media education manifesto*. Polity Press.

Goethe-Institut. 2025. „Filtrirana ljepota." Pristupljeno: 13. 11. 2025.

<https://www.goethe.de/ins/hr/hr/kul/sup/du-selbst/21819349.html#i9483489>

Goethe-Institut. 2025. „Pritisak i očekivanja." Pristupljeno: 13. 11. 2025.

<https://www.goethe.de/ins/hr/hr/kul/sup/du-selbst/pritisak.html#i9486507>

Goethe-Institut. 2025. „U mreži – Kako influenceri utječu na nas?" Pristupljeno: 13. 11. 2025.

<https://www.goethe.de/ins/hr/hr/kul/sup/du-selbst/u-mrei-kako-influenceri-utj.html#i9502293>

Goethe-Institut. 2025. „Pa što ako nije online?" Pristupljeno: 13. 11. 2025.

<https://www.goethe.de/ins/hr/hr/kul/sup/du-selbst/im-netz--wie-beeinflussen-uns.html#i9513040>

Goethe-Institut. 2025. „SVOJA projekt." Pristupljeno: 13. 11. 2025.

<https://www.goethe.de/ins/hr/hr/kul/sup/du-selbst.html>

Goethe-Institut. 2025. „Više o projektu SVOJA." Pristupljeno: 13. 11. 2025.

<https://www.goethe.de/ins/hr/hr/kul/sup/du-selbst.html#anchor-i9483435>

Hobbs, R. 2010. *Digital and media literacy: A plan of action*. Aspen Institute.

Hobbs, R. i A. Jensen. 2009. „The past, present, and future of media literacy education." *Journal of Media Literacy Education* 1, no. 1: 1–11.

Issuu. 2025. *Opće upute za voditelje aktivnosti: Priručnik za provedbu projekta SVOJA*.

Pristupljeno: 13. 11. 2025.

<https://issuu.com/naplesisters/docs/dabd31b1-733f-49d9-8b73-64011c003a21>

Lead Online. 2025. „Hate Out! igra." Pristupljeno: 13. 11. 2025.

<https://www.lead-online.eu/hr/hate-out-igru/>

Lead Online. 2025. „Priručnik s resursima igre Hate Out! za edukatore." Pristupljeno: 13. 11. 2025.

https://www.lead-online.eu/wpcontent/uploads/2023/12/D4.2_Handbook_Croatia.pdf

UNESCO. 2021. *Media and information literacy: Think critically, click wisely*. UNESCO Publishing.